

პარტნიორის გარიცხვის სირთულე შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებიდან

I. შესავალი

სამეწარმეო საზოგადოების ფორმირება მეტად კომპლექსურ, მრავალსაფეხუროვან მოვლენას წარმოადგენს, რომელიც დროის გარკვეულ მონაკვეთში, კანონით გათვალისწინებულ ქმედებათა ერთობლიობით მიიღწევა.¹ ისევე როგორც რიგი სამართლებრივი ინსტიტუტებისა, ქართველი კანონმდებლის მიერ შემოთავაზებული შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება (შემდგომში – „შპს“) სისტემურ-რეგულაციური გაუმართაობის კლასიკური ნიმუშია, ვინაიდან ის გამომწვევად ჩამოყალიბებული სამართლებრივი ფორმისთვის სახასიათო ნიშნებს არ შეიცავს.² მას კონკრეტულად, არც ამხანაგური ტიპის საზოგადოების და არც კაპიტალური ტიპის საზოგადოების დამახასიათებელი სუბსტანციური ელემენტები არ გააჩნია.³ შესაბამისად, რიგი მოსაწესრიგებელი საკითხების გვერდით შეგვიძლია მოვიპოვოთ პარტნიორის გარიცხვის სირთულე შპს-დან, ვინაიდან, კანონი არ შეიცავს ერთიან ჩამონათვალს თუ რა შემთხვევაში არის შესაძლებელი პარტნიორის გარიცხვა შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებიდან ისე, რომ აღნიშნული ქმედება სამართლებრივ ჩარჩოებში მოექცეს.

„მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონი არაპირდაპირ განსაზღვრავს პარტნიორის გარიცხვის შესაძლებლობას. ამ კანონის მე-3 მუხლის მე-7 პუნქტის დანაწესი, თავისი შინაარსობრივი დატვირთვითა და სამართლებრივი შედეგებით, პარტნიორის მხრიდან შენატანის შეუტანლობის შემთხვევაში, უთანაბრდება საზოგადოებიდან პარტნიორის გარიცხვას.⁴ შენატანის განუხორციელებლობის გარდა, ყველა სხვა შემთხვევაში, პარტნიორის საზოგადოებიდან გარიცხვისათვის ანუ მისთვის საკუთრების ჩამოსართმევად, აუცილებელია სასამართლოს გადაწყვეტილება.⁵ მიუხედავად იმისა, რომ აღნიშნული კანონი პარტნიორის გარიცხვის სხვა კონკრეტულ შემთხვევებზე არ მიუთითებს, ქართული სასამართლო პრაქტიკის მიხედვით, შეიძლება კომპანიაში წარმოიშვას რიგი მიზეზები, რაც შემდგომში პარტნიორის გარიცხვის საფუძველი გახდეს. დამკვიდრებული პრაქტიკის თანახმად, საზოგადოებიდან პარტნიორის გარიცხვა უკიდურ-

ესი ღონისძიებაა, რაც დასაშვებია მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევებში და ის უნდა ეფუძნებოდეს გასარიცხი პარტნიორის კანონისა და საზოგადოების ინტერესების აშკარად საწინააღმდეგო ქმედებას.⁶ მაშინ როდესაც კანონი პირდაპირ არ ითვალისწინებს ზემოთ აღნიშნულს, ბიზნეს პარტნიორებისათვის საკმაოდ საინტერესო და აქტუალური კითხვაა თუ რა შემთხვევაში შეიძლება პარტნიორის საზოგადოებიდან გარიცხვა და რა პროცედურების დაცვით უნდა განხორციელდეს ის.⁷

II. პარტნიორთა შეთანხმების არსი და მისი მნიშვნელობა სამომავლო საქმიანობისთვის

მრავალწლიანმა გამოცდილებამ დაადასტურა, რომ კონკურენტუნარიანი საბაზრო ეკონომიკის პირობებში, გამართული ბიზნეს გეგმის, კვლევისა და რესურსის გარდა, აუცილებელია მაღალკვალიფიციური, პროფესიული და პასუხისმგებელიანი მენეჯმენტის ჩამოყალიბება, რომელსაც შესწევს უნარი კორპორაციების ქონება რაციონალურად გამოიყენოს და მოახმაროს კომპანიის ძირითად მიზნებს. ამის უზრუნველყოფის სხვა საშუალებებთან ერთად ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობის ინსტიტუტს საყურადღებო მისია აკისრია.⁸ იქედან გამომდინარე, რომ შპს ვალდებულებით-სახელშეკრულებო ელემენტებსაც მოიცავს, მოგების მიღების მიზნის შემდგომ, პარტნიორთა მთავარი ნიშა, მათი სტრუქტურის, ხელმძღვანელობასა და წარმომადგენლობაზე უფლებამოსილ ორგანოზე პირდაპირ მონაწილეობით კონტროლშია,⁹ შეთანხმების არსი კი სწორედ საერთო მიზნის მიღწევაში მდგომარეობს, რომლისთვისაც პარტნიორებმა გარკვეული მოვალეობები უნდა შეასრულონ, იმოქმედონ კეთილსინდისიერად და განუხრელად დაიცვან თავიანთი ვალდებულებები.¹⁰

პარტნიორულ ურთიერთობათა უდიდესი ნაწილი, გარკვეული შედეგის მიღწევისკენაა მიმართული, თუმცა ხშირად ურთიერთობის თავდაპირველი შეთანხმებული მიზანი მოგვიანებით ფერმკრთალდება, რასაც, საბოლოოდ, ყველა მონაწილისთვის სასურველ შედეგამდე ვეღარ მივყავართ. სწორედ ასეთ დროს უდიდეს მნიშვნელობას იძენს პასუხისმგებლობის საკითხი, ის თუ რამდენად პასუხისმგებელია

¹ A. P. Morris, Changing the Rules of the Game: Offshore Financial Centers, Regulatory Competition & Financial Crises, Chapman's Journal of Law & Policy, 2009, 3.

² გ. მახარაძე, მასშტაბური საზოგადოებათა სტრუქტურაში ფუნდამენტური ცვლილებების განხორციელება კორპორატიული სამართლებრივ ქმედებათა (შეძენა – შერყევა) საფუძველზე, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2014, 16.

³ იქვე, 16.

⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2014 წლის 31 იანვრის განჩინება, N ას-771-732-2013.

⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2018 წლის 01 ნოემბრის განჩინება N 28/980-17.

⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2009 წლის 09 ნოემბრის განჩინება N ას-812-1099-2009

⁷ Allan W. Vestal, Law Partner Expulsions, Washington and Lee Law Review, Fall 9-1-1998, 1084.

⁸ ლ. ჭანტურია, კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა საკორპორაციო სამართალში, თბილისი 2006, 1.

⁹ P. Davies, Introduction to company Law, 2010, 21.

¹⁰ P. Branson, Understanding Corporate Law, 3rd Edition, 2009, 313.

სუბიექტი დამდგარი შედეგისათვის და რა ფარგლებში.¹¹ ისევე როგორც სამოქალაქო კოდექსის მე-8 მუხლის მე-3 ნაწილი, მეწარმეთა შესახებ საქართველოს კანონიც ითვალისწინებს კეთილსინდისიერი ქმედების ვალდებულებას, კერძოდ ხელმძღვანელები, უნდა მოქმედებდნენ იმ რწმენით, რომ მათი ეს მოქმედება ყველაზე ხელსაყრელია საზოგადოებისათვის.

თავის მხრივ, საწარმოს წესდება, არის პარტნიორთა შეთანხმება, რომელიც შპს-ს ძირითად სამართლებრივ დოკუმენტს წარმოადგენს. იგი, შეიძლება ითქვას, საზოგადოების „კონსტიტუციისა“, ¹² რომლის საფუძველზეც წესრიგდება საწარმოს საქმიანობასთან ან/და პარტნიორების ურთიერთობებთან დაკავშირებული საკითხები.¹³ იგი მიმართულია სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობა-მოწესრიგებისკენ¹⁴ და მისი, როგორც გარიგების, ნამდვილობა განისაზღვრება, ზოგადად გარიგების ნამდვილობისათვის კანონით დაწესებული პირობებით. გარდა სავალდებულო ინფორმაციისა, რომელსაც წესდება შეიცავს¹⁵ მასში აუცილებელია, რომ განისაზღვროს სამეწარმეო კანონმდებლობისგან განსხვავებული მოთხოვნები, თუ ისინი არ ეწინააღმდეგება მეწარმეთა შესახებ კანონს. მეტიც, კომპანიებმა განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაუთმონ ყველა იმ საკითხს, რომელიც ითვლება რომ სამართლებრივად რთულად გადასაჭრელია. ეს საკითხები საზოგადოებასა და მის აქციონერებს აძლევს მოქმედების თავისუფლებას კომპანიის სტრუქტურის ორგანიზებაში, მისი საქმიანობისა და აქციონერთა უფლებების გათვალისწინებით. სხვაგვარად რომ ითქვას წესდება ზოგადად განსაზღვრავს კომპანიის მახასიათებლებს და საქმიანობას.¹⁶

თუ წესდების იურიდიულ ბუნებას შევხებით, იგი არის გარიგება, დამფუძნებელთა ნების გამოვლენა, რომელსაც დიდი მნიშვნელობა ენიჭება და განსაკუთრებით აქტუალურია პარტნიორთა შორის დავის წარმოშობის დროს.¹⁷ თუ გადავხედავთ პრაქტიკას წესდებების შედგენასთან დაკავშირებით, დავინახავთ, რომ წესდებების დიდი ნაწილი, გადმოწერილია კანონიდან, შესაბამისად მასში მოცემული არ არის ის მნიშვნელოვანი საკითხები რაც კანონით არ არის დარეგულირებული. არადა თავისუფლად შეიძლება მათი გათვალისწინება, მაგალითად პარტნიორთა გარიცხვის საფუძველზე დაკავშირებით, ახალი პარტნიორის შემოყვან-

ნა, წილის გადაცემასთან დაკავშირებით და სხვ. არასრულყოფილი წესდება კი იწვევს არა მხოლოდ პარტნიორების დაბნევას საკითხის გადაწყვეტის დროს, არამედ მოსამართლისაც და დავის შემთხვევაში ურთულესს, საქმის სწორად გადაწყვეტის შესაძლებლობას.¹⁸ ამიტომ პარტნიორებმა წინასწარ უნდა გაიაზრონ წესდების მნიშვნელობა, გამართონ სამართლებრივად სწორად და გაითვალისწინონ ის საკითხები რაც შემდგომში დავის გადაჭრაში დაეხმარებათ.

III. პარტნიორთა ძირითადი და დამატებითი მოვალეობები საზოგადოების წინაშე

საზოგადოების წინაშე პარტნიორებს გარკვეული მოვალეობები აკისრიათ, რომელთა შეუსრულებლობამ შესაძლოა პრობლემები შექმნას საზოგადოებაში. უფრო მეტიც, შესაძლოა მათი შეუსრულებლობა პარტნიორის საწარმოდან გარიცხვის საფუძველიც კი გახდეს. ამდენად, უნდა განისაზღვროს თუ რა ვალდებულებები აკისრიათ შპს-ის პარტნიორებს და ვის მიმართ. თუ მეწარმეთა შესახებ კანონითა და საზოგადოების წესდებით სხვა რამ არ არის დადგენილი. წესდებით შესაძლებელია მათ მიერ შეტანილი შენატანებისგან დამოუკიდებლად განისაზღვროს განსხვავებული უფლება-მოვალეობები.¹⁹ ყველაზე ზოგადი კლასიფიკაციით პარტნიორის ვალდებულებები შეიძლება დაიყოს ძირითად და დამატებით ვალდებულებად.²⁰

შპს-ში, სმირად დგება მომენტი როდესაც საზოგადოების ეკონომიკური მიზნებიდან გამომდინარე აუცილებელია, საწესდებო კაპიტალის გაზრდა. საწესდებო კაპიტალი, საზოგადოების საკუთარი კაპიტალის შექმნის, მართალია, არა ერთადერთ, მაგრამ უმნიშვნელოვანეს წყაროს წარმოადგენს. პარტნიორთა მიერ განხორციელებული შენატანები კი, საწესდებო კაპიტალის ჩამოყალიბების მნიშვნელოვანი მექანიზმია. პარტნიორების ძირითად მოვალეობასაც შესატანის შეტანა წარმოადგენს. შესატანის გადახდა პარტნიორთა განსაზღვრულ ვადაში ძირითადად მაშინ ხორციელდება, როდესაც საჭიროა საწესდებო კაპიტალის გაზრდა, შესაბამისად პარტნიორთა მხრიდან ვადების დარღვევა ან შესატანის შეუტანლობა ითვლება ვალდებულების დარღვევად, რაც საზოგადოებიდან პარტნიორის გარიცხვის წინაპირობად ითვლება, როგორც კანონის, ასევე სასამართლო პრაქტიკის საფუძველზე. მთავარია პარტნიორის გარიცხვის დროს დამტკიცდეს საწესდებო კაპიტალის გაზრდის აუცილებლობა და არ დაფიქსირდეს დომინანტი პარტნიორის მიერ ხელოვნურად შექმნილი საჭიროება მინორიტარი პარტნიორის უფლების შელახვის გზით.

¹¹ ა. ხარაიშვილი, „გამჭოლი პასუხისმგებლობისა და შეზღუდული პასუხისმგებლობის პრინციპების ურთიერთმიმართება სამეწარმეო სამართალში“ თსუ, იურიდიული ფაკულტეტი, სამართლის ჟურნალი N2, თბილისი, 123.

¹² გ. ლილუაშვილი, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება, თეორია და პრაქტიკა, თბილისი 2005, 103.

¹³ მეწარმეთა შესახებ კანონის მე-3 მუხლის მე-4¹ პუნქტი.

¹⁴ სამოქალაქო კოდექსის 50-ე მუხლი

¹⁵ მეწარმეთა შესახებ კანონის მე-3 მუხლის მე-5 და მე-7 პუნქტები.

¹⁶ კორპორაციული მართვის სახელმძღვანელო, პირველი გამოცემა, საქართველო 2010, 43.

¹⁷ გ. ლილუაშვილი, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება, თეორია და პრაქტიკა, თბილისი, 2005, 103.

¹⁸ იქვე, გვ. 105.

¹⁹ მეწარმეთა შესახებ კანონის მე-3 მუხლის მე-9 პუნქტი.

²⁰ ნ. შუბიტაშვილი, პარტნიორის გარიცხვა შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებიდან, საკორპორაციო სამართლის კრებული II, თბილისი 2014, 145.

პარტნიორთა დამატებით ვალდებულებას კეთილსინდისიერი და სამართლიანი ქმედების მოვალეობა წარმოადგენს. შპს-ს პარტნიორები, ვალდებულნი არიან საზოგადოებას გაუძღვნენ კეთილსინდისიერად, ზრუნავდნენ ისე, როგორც ზრუნავს ანალოგიურ თანამდებობაზე და ანალოგიურ პირობებში მყოფი ჩვეულებრივი, საღად მოაზროვნე პირი და მოქმედებდნენ იმ რწმენით, რომ მათი ეს მოქმედება ყველაზე ხელსაყრელია საზოგადოებისთვის. სამეწარმეო ურთიერთობები კერძო სამართლებრივი (სამოქალაქო) ურთიერთობის ერთ-ერთი სახეა, ამიტომ მისი მონაწილენიც ვალდებულნი არიან – თავიანთი უფლება-მოვალეობანი განახორციელონ კეთილსინდისიერად.²¹ თავის მხრივ, კეთილსინდისიერება სამართლებრივ ურთიერთობებში გულისხმობს მონაწილის მიერ საკუთარი უფლებების რეალიზებას საკითხის გადაწყვეტისათვის მნიშვნელოვანი ფაქტობრივი გარემოებების ობიექტური, სამართლიანი შეფასებით და სამართლებრივი ურთიერთობის მეორე მონაწილის უფლებების პატივისცემით. წინააღმდეგ შემთხვევაში, სახეზე იქნება უფლების ბოროტად გამოყენება,²² რაც დაუშვებელია და იურიდიული შედეგი არ მოჰყვება.²³

კეთილსინდისიერების მოვალეობის გარდა, თანამედროვე საკორპორაციო სამართალი, როგორც გერმანულ, ასევე ამერიკულ სამართალში ხელმძღვანელი ორგანოების მოვალეობას ორ დიდ ჯგუფად ყოფს: გულმოდგინე ხელმძღვანელობის მოვალეობა (duty of care or duty of diligence)²⁴ და ერთგულების მოვალეობა (duty of loyalty).²⁵ გულმოდგინე ხელმძღვანელობისა და ერთგულების მოვალეობებს ამერიკულ სამართალში ფიდუციური მოვალეობები ეწოდება.²⁶ გარდა ამისა, ამერიკულ საკორპორაციო სამართალში ასევე გამოყოფენ მოვალეობათა კიდევ ერთ ჯგუფს, რომელსაც მართლზომიერი მოქმედების მოვალეობა (Duty of obedience) ეწოდება. სიტყვა-სიტყვით თარგმანი ქართულ ენაზე შეიძლება იყოს კანონმორჩილების მოვალეობა,²⁷ რაც გადამწყვეტ როლს ასრულებს საზოგადოების წარმატებით ფუნქციონირებისათვის, ვინაიდან პარტნიორთა მხრიდან ვალდებულებების დარღვევა და შემოთაღნიშნული მოვალეობების შეუსრულებლობა, რა თქმა უნდა ცუდად აისახება კომპანიის განვითარებაზე. მოვალეობათა ყოველგვარი კლასიფიკაციის მიზანი უნდა იყოს პრაგმატული. კერძოდ იგი უნდა აძლევდეს კორპორაციის ხელმძღვანელობას შესაძლებლობას ერთმანეთისგან განა-

სხვას მთავარი და მეორეხარისხოვანი მოვალეობები, კანონისმიერი, ხელშეკრულებიდან თუ წესდებიდან გამომდინარე მოვალეობანი. არც იმ რისკის დაეწევა შეიძლება, რომელიც ამა თუ იმ მოვალეობის დარღვევას შეიძლება უკავშირდებოდეს. კერძოდ ის მოვალეობა, რომელიც ერთი შეხედვით, შესაძლოა წვრილმანად გამოიყურებოდეს, თუმცა დარღვევის შემთხვევაში შეიძლება დიდი ზიანის გამომწვევიც გახდეს.²⁸ პარტნიორთა შეთანხმების მიმართ სახელშეკრულებო თავისუფლების პრინციპი ვრცელდება,²⁹ შესაბამისად სასამართლო ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში ადგენს, თუ რა იყო პარტნიორთა მოლოდინი სამოქმედო ხელშეკრულებებიდან გამომდინარე და ამ მოლოდინს უსადაგებს მოვალეობის დამრღვევი პარტნიორის ქმედებას. თუკი ქმედება, მისი წინმსწრები ფაქტების გათვალისწინებით, არ არის პარტნიორული ურთიერთობიდან გამომდინარე გონივრულად მოსალოდნელი, მიიჩნევა, რომ კეთილსინდისიერების მოვალეობა დარღვეულია.³⁰ ზემოთ მოცემული მოვალეობების დარღვევის შემდეგ შესაძლოა დღის წესრიგში დადგეს პარტნიორის გარიცხვის საკითხი, თუმცა სასამართლოს შესაფასებელი და დასამტკიცებელია, თუ რამდენად დაარღვია პარტნიორმა მისი დამატებითი მოვალეობები.

IV. პარტნიორთა პასუხისმგებლობა

პრაქტიკაში, კომპანიებში იდეალური მდგომარეობა ხშირად არ გვხვდება. ადგილი აქვს მხარეებს შორის გარკვეული სახის უთანხმოებასა და აძაბულობას.³¹ სწორედ ამიტომ, ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკითხი, რომელიც საზოგადოების რეგისტრაციამდე პერიოდში განხორციელებულ საქმიანობას და აქედან გამომდინარე, მის შედეგს უკავშირდება არის პასუხისმგებლობის დაკისრების სამართლებრივი საფუძველი, პასუხისმგებლობის ადრესატი. პასუხისმგებლობა კორპორაციული მართვის ერთ-ერთ ინსტრუმენტს წარმოადგენს.³² ის საკორპორაციო სამართლის უმნიშვნელოვანესი ინსტიტუტია. საზოგადოების დაფუძნებისას პარტნიორებმა უნდა გაიაზრონ, რომ ორგანიზაციას მართავდნენ პასუხისმგებლობისა და სამეწარმეო გადაწყვეტილების მიღების თავისუფლების პრინციპის საფუძველზე, საქმიანობის პროცესში გადაწყვეტილებას იღებდნენ დამოუკიდებლად თავისი კომპეტენციის, ცოდნის და გამოცდილების ფარგლებში. ამიტომ ბუნებრივია, რომ კა-

²¹ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 8 მუხლის მე-3 ნაწილი
²² სამოქალაქო კოდექსის 115-ე მუხლი.
²³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2018 წლის 20 აპრილის გადაწყვეტილება N851-795-2017
²⁴ E. William, A. Dan, Liability of Corporate Officers and Directors, Seventh Edition, 2004, 73.
²⁵ ჭანტურია, კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა, ზემოთ სქ. 8, 199.
²⁶ A. W. Vestal, Law Partner Expulsion, Washington and Lee law review, 1140
²⁷ ჭანტურია, კორპორაციული მართვა და ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობა, ზემოთ სქ. 8, 199.

²⁸ იქვე, 201.
²⁹ L. C. David, Theories of the Corporation and the Limited Liability Company: How should Courts and Legislatures Articulate Rules for Piercing the Veil, Fiduciary Responsibility and Securities Regulation for the Limited Liability Company? Oklahoma Law Review, 1998, 6.
³⁰ მუბიტაშვილი, საკორპორაციო სამართლის კრებული II, ზემოთ სქ. 20, 159.
³¹ ი. ბურდული/ვ. მახარობლიძე/ი.ა. ხარაიშვილი, „რბილი სამართლის გავლენა კორპორაციული მართვის ეფექტიანობაზე“, თბილისი 2018, 55.
³² Report of the High Level Group of Company Law Experts. (4.5 Chapter III of the Report) 69

ნონი მეწარმეთა შესახებ მას დიდ ყურადღებას უთმობს. თუ აღიარებულია წინარე საზოგადოების, როგორც უფლებამოვალეობის მატარებლის ბრუნვაში შეუფერხებელი მოძრაობა და ამ ურთიერთობაში განხორციელებული საქმიანობიდან გამომდინარე გარკვეული ვალდებულების აღება, სახეზე უნდა იყოს ასევე ამ ვალდებულების შესრულების, ხოლო ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში პასუხისმგებლობის განსაზღვრის წესი.³³

გამოარჩევენ საგარეო და საზოგადოების შიგნით პასუხისმგებლობას. საგარეო პასუხისმგებლობის დროს, შპს-ს პასუხისმგებლობა შემოიფარგლება მთელი თავისი ქონებით, როცა საკითხი ეხება სამეწარმეო სუბიექტების ურთიერთობას კრედიტორებთან და მესამე პირებთან, ხოლო პარტნიორების პასუხისმგებლობაზე დაკისრებული მოვალეობების შეუსრულებლობისათვის (მაგალითად, შესატანის შეუტანლობა) მიიჩნევა, როგორც პასუხისმგებლობა საზოგადოების შიგნით.³⁴ ორივე შემთხვევა რა თქმა უნდა მნიშვნელოვანია საწარმოს წარმატებულად ფუნქციონირებისათვის, თუმცა სტატიის ფარგლებში განსახილველი საკითხი უფრო მეტად შეეხება შიდა ორგანიზაციულ პასუხისმგებლობას, რომლის გარეშეც ძალიან რთულად მიიღწევა როგორც საწარმოს განვითარება ასევე შემდგომში მოგების მიღება.³⁵

თანამედროვე საკორპორაციო სამართლის მიხედვით, დამფუძნებელი პარტნიორები შეუზღუდავად აგებენ პასუხს მთელი თავიანთი პირადი ქონებით წინარე შპს-ის დანაკლისისთვის. იმ შემთხვევაში, თუ წინარე საზოგადოებას მისი საქმიანობიდან გამომდინარე გახარჯული აქვს პარტნიორის მიერ შევსებული (შესავსები) ქონება მთლიანად ან ნაწილობრივ, იგი პასუხისმგებელია არა მხოლოდ ღირებულების სხვაობის დაფარვისთვის, არამედ ვალდებულია აანაზღაუროს დანაკარგის მთლიანი ოდენობა. მიზანშეწონილია აქ საუბარი იყოს არა მხოლოდ იმ დანაკლისზე, რომელიც ეხება დამფუძნებლის შესატანის განხორციელებას, ვალდებულებიდან გამომდინარე ნაკისრი ღირებულების შეუვსებლობით გამოწვეულ დანაკლისს, რომელიც საზოგადოების საწესდებო კაპიტალს ვერ ფარავს, არამედ მთლიანად შესასრულებელი ვალდებულების ღირებულებას. მაგალითად, დამფუძნებლის ვალდებულებას წარმოადგენს, მისი სამომავლო წილის პროპორციულად, დავუშვათ 25%-ის ფარგლებში, 100 000 ლარიან კაპიტალში 25 000 ლარის განხორციელებას. დამფუძნებლის მიერ შესრულებულ იქნა 15 000 ლარის შეტანა კაპიტალში, თუმცა საზოგადოების მიერ აღებული ვალდებულებიდან გამომდინარე დანახარჯი

საწესდებო კაპიტალის ციფრს აღემატება, ვთქვათ, 10 000-ით. აღნიშნულ შემთხვევაში, დამფუძნებელი პასუხისმგებელი უნდა გახდეს 10 000 ლარის შეტანაზე (გასწორება საწესდებო კაპიტალთან) დამატებული 10 000 ლარის 25% ის ოდენობის ღირებულება, რადგანაც დამფუძნებელი დანაკლისისთვის პასუხისმგებელია პრორატარულად.³⁶

საკორპორაციო და ზოგადად, სამეწარმეო სამართლის ძირითადი ფუნქცია საწარმოსთან დაკავშირებული პირთა გჯგუფებისათვის დაცვითი გარანტიების შექმნაა. ორგანიზაციული მოწყობის შიდა-საზოგადოებრივი საკითხები, უმეტეს შემთხვევებში, სახელმწიკრულებო ავტონომიით რეგულირდება. საკორპორაციო სამართლის დაცვითი ფუნქცია ვლინდება ორი მიმართულებით: 1. მცირე პარტნიორის (აქციონერის) დაცვა და 2. კრედიტორთა დაცვა. შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების სამართალში, კომპანიის პერსონიფიცირებული ხასიათიდან გამომდინარე, მცირე პარტნიორთა დაცვა უკანა პლანზე იწევს.³⁷ დომინანტი პარტნიორებისგან ხშირია ისეთი ქმედებები, რაც მცირე პარტნიორებს წამგებიან მდგომარეობაში ამყოფებს, შესაბამისად მეწილეები, რომლებსაც საკუთარი კაპიტალიდან სარგებლის მიღების პრეტენზია აქვთ, არ უნდა ცდილობდნენ მარალის სოციალიზაციას და რისკის სხვისთვის დაკისრებას. საკორპორაციო სამართალმა კი უნდა მოგვეცეს ამ პასუხისმგებლობის ოპტიმალური სტრუქტურა.³⁸

V. პარტნიორული ურთიერთობის შეწყვეტის ერთ-ერთი ფორმა – პარტნიორის გარიცხვა

პარტნიორულ ურთიერთობებში არც ისე იშვიათად დგება საკითხი პარტნიორის გარიცხვის შესახებ. როგორც ზემოთ უკვე აღვნიშნე, ძალიან ხშირად პარტნიორის გარიცხვის საფუძვლები წესდებით არ არის მოწესრიგებული, რის გამოც წარმოიქმნება მათი გარიცხვის სირთულეები, შესაბამისად პარტნიორები სასამართლოში ხშირად ვერ აღწევენ მათ გარიცხვას. პარტნიორის გარიცხვა, დასაშვებია მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევაში. იგი უნდა ეფუძნებოდეს გასარიცხი პარტნიორის კანონისა და საზოგადოების ინტერესების აშკარად საწინააღმდეგო ქმედებას, რის შედეგადაც შეუძლებელი ხდება პარტნიორული ურთიერთობის შენარჩუნება,³⁹ როდესაც პარტნიორის მიერ განხორციელებული ქმედება კრიზისულ მდგომარეობაში აგდებს საწარმოს და შეუძლებელია ნორმალური ურთიერთობის გაგრძელება და საწარმოს მთავარი მიზნისკენ სრაფვა. დასავლეთის ქვეყნებსა და იურიდიულ ლიტერატურაში პარტნიორის გარიცხვა უდავოდ არის აღიარებული.

³³ ი. ბურდული/ვ. მახარობლიშვილი/ვ. მალრაძე, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება საქართველოში: არსებული რეალობა და რეგულატორული დეფიციტი, თბილისი 2019, 63
³⁴ ლ. ჭანტურია/თ. ნინიძე, მეწარმეთა შესახებ კანონის კომენტარი, თბილისი, 2012, 41
³⁵ ბურდული/მახარობლიშვილი/მალრაძე, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება, ზემოთ სქ. 33, გვ. 63.

³⁶ ბურდული/მახარობლიშვილი/მალრაძე, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება, ზემოთ სქ. 33, 80.
³⁷ გ. ქირია, საკორპორაციო სამართლის სისტემა საქართველოში, საკორპორაციო სამართლის კრებული I, თბილისი 2011, 37
³⁸ იქვე, 37.
³⁹ სუს, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკატრების საქმეთა პალატა, 2009 წლის 2 ნოემბრის გადაწყვეტილება Nას-812-1099-09

როგორც პარტნიორის გასვლის შემთხვევაში, აქაც მნიშვნელოვანია საფუძვლის არსებობის აუცილებლობა, რაც სასამართლოს შეფასების საგანია. აღსანიშნავია, რომ პარტნიორთა კრების გადაწყვეტილება პარტნიორის გარიცხვის შესახებ, არ იწვევს მის გარიცხვას საზოგადოებიდან. ეს არის საფუძველი, რათა საზოგადოებამ გარიცხვის თაობაზე მიმართოს სასამართლოს და მან გამოიტანოს საბოლოო გადაწყვეტილება.

პარტნიორს გააჩნია რამდენიმე ვალდებულება, კერძოდ ის უნდა მოქმედებდეს საწარმოს საუკეთესო ინტერესებიდან გამომდინარე და არ უნდა აყენებდეს მას ზიანს, არ უნდა ეწეოდეს იმავე ან მსგავს საქმიანობას, არ უნდა გაახმაუროს საწარმოს კონფიდენციალური ინფორმაცია და აშ. აღნიშნული საკითხების დარღვევის შემთხვევაში, შესაძლოა დღის წესრიგში მართლაც დადგეს პარტნიორის საზოგადოებიდან გარიცხვის საკითხი.⁴⁰ მოცემულ შემთხვევაში მნიშვნელოვანია, რომ სასამართლოს მიერ ინსტიტუციურად მოწესრიგდეს საზოგადოების პარტნიორობიდან გარიცხვის კანონით გაუთვალისწინებელი წინაპირობები, მისი შესაბამისობა კონსტიტუციასთან და დადგინდეს გარიცხვის განხორციელების წესი. გარიცხვის საფუძვლების დადგენა იმდენად გართულებულია, ხშირ შემთხვევაში სარჩელი მოკლებულია ზუსტ და კონკრეტულ დასაბუთებას იმის თაობაზე, თუ რამდენად გამართლებულია პარტნიორის საზოგადოებიდან გარიცხვა, შესაბამისად ასევე ხშირ შემთხვევაში პრაქტიკა მიუთითებს, რომ პარტნიორებს შორის პიროვნული კონფლიქტის არსებობისას მხარეებს შეუძლიათ გამოიყენონ წარმომადგენლობა და ამ გზით განაგრძონ ერთობლივი საქმიანობა, რათა თავი აარიდონ უკიდურეს მოქმედებას – პარტნიორის გარიცხვას საზოგადოებიდან.⁴¹ მაგალითად, აშშ-ის სამართლით, დახურულ კორპორაციაში პარტნიორთა შორის არსებული პერსონალური კონფლიქტიდან გამოსავალი შეიძლება იყოს კორპორაციაში პარტნიორის ნებაყოფლობითი გასვლა (withdrawal), პარტნიორის გარიცხვა (expulsion) ან საზოგადოების ლიკვიდაცია (dissolution). აღსანიშნავია, რომ გერმანიაში ისევე, როგორც აშშ-ში საზოგადოებიდან ნებაყოფლობით გასვლისა და ნების გარეშე (in invitum) გარიცხვის უფლებათა დადგენა მოხდა სასამართლო პრაქტიკით.⁴²

ქართული კანონმდებლობა პარტნიორის გარიცხვის ორ შემთხვევას განამტკიცებს: კერძოდ საზოგადოებიდან პარტნიორის გარიცხვა ზიანის მიყენების გამო და საზოგადოების წინაშე პარტნიორის მიერ ნაკისრი ძირითადი ვალდებულების – შენატანის განხორციელების ვალდებულების და-

რღვევის გამო.⁴³ გარდა ზემოთაღნიშნულისა ერთ-ერთ ქვეთავად ასევე განხილული იქნება პარტნიორის გარიცხვის შესაძლებლობა, საწესდებო კაპიტალის ხელოვნურად გაზრდის გზით.

ა) საზოგადოებიდან პარტნიორის გარიცხვა ზიანის მიყენების გამო

პარტნიორის მხრიდან ვალდებულების სისტემური არაჯეროვანი შესრულება, იწვევს საწარმოსთვის ზიანის მიყენებას. ბუნებრივია, როდესაც საწარმოს პარტნიორთან, მისი არასტაბილური, არარაციონალური, არასწორი, ზიანის მიმყენებლური, ავზრახული ქმედების გამო მასთან საქმიანი ურთიერთობის გაგრძელება შეუძლებელია, სამართალმა უნდა მისცეს დანარჩენ პარტნიორებს საზოგადოების საქმიანობის შემდგომი გაგრძელებისა „მშვიდი“ საქმიანობის შესაძლებლობა აღნიშნული პარტნიორის გარეშე. ამ შემთხვევაში, საკორპორაციო სამართალი გამოდის იმ მოსაზრებიდან, რომ საწარმოს, როგორც მნიშვნელოვანი სოციალური წარმონაქმნი, რომელიც ეკონომიკური მდგომარეობისა და სოციალური კეთილდღეობის ძირითადი მოთამაშეა ქვეყანაში, ინტერესი უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე კონკრეტული მასში მონაწილე პირის ოპორტუნისტული ინდივიდუალური ინტერესი. მიუთმეტეს, როდესაც ეს ინტერესი ვერ ადასტურებს საზოგადოების პრიორიტეტულ ინტერესს და ამასთან ერთად მას თან ახლავს პარტნიორის მხრიდან საზოგადოებასთან და თანა პარტნიორთან მიმართებაში არასწორი საქციელი.⁴⁴ პარტნიორის გარიცხვის მნიშვნელოვანი საფუძველი სახეობა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც საზოგადოებამ აღარ უნდა ითმინოს გასარიცხი პარტნიორის კორპორაციულ-სამართლებრივი მონაწილეობა: სახელდობრ, როდესაც მისი ქცევა შეუძლებელს ხდის ან მნიშვნელოვნად ართულებს საზოგადოების მიზნის მიღწევას, რაც აუტანელს გახდის მისი საზოგადოების რიგებში დარჩენას. საუბარია პიროვნულ თვისებებსა და ურთიერთობებზე, როგორცაა მაგალითად, ნდობის დეფიციტი, ვალდებულებების მძიმე დარღვევა, დანაშაულებრივი საქმიანობა, ნდობის ბოროტად გამოყენება და სხვა პარტნიორებთან დაძაბული ურთიერთობები. საზოგადოებიდან პარტნიორის გარიცხვის საფუძველი შეიძლება გახდეს არა ყველა სახის, არამედ იმგვარი ზიანი რომელიც საწარმოს საქმიანობას უშლის ხელს გრძელვადიან პერსპექტივაში და მაშასადამე საფრთხის ქვეშ აყენებს მის არსებობას.⁴⁵ პარტნიორის გარიცხვის დროს სასამართლომ უნდა დაადგინოს პარტნიორის გარიცხვის უფლების წარმოშობის წინაპირობები და სსკ-ის 399-ე მუხლის საფუძველზე, რომელიც ითვალისწინებს, მნიშვნელოვანი საფუძვლის არსე-

⁴⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2019 წლის 25 აპრილის გადაწყვეტილება №ს-1203-2018

⁴¹ სუს, სამოქალაქო, სამეწარმეო და გავლერების საქმეთა პალატის 2009 წლის 23 თებერვლის განჩინება №ს-1075-1245-08 შპს „არგო“-ს საქმე

⁴² *გუბიტაშვილი*, საკორპორაციო სამართლის კრებული II, ზემოთ სქ. 20, 172.

⁴³ *ბურდული/მხარობლიშვილი/მარტაძე*, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება, თბილისი 2019, გვ. 148.

⁴⁴ იქვე 149.

⁴⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს, 2009 წლის 09 ნოემბრის გადაწყვეტილება №ს-812-1099-2009.

ბობისას, ხანგრძლივი სახელშეკრულებო სამართლებრივი ურთიერთობის მოშლის შესაძლებლობას. გამოიკვლიოს საზოგადოების მიერ ამ უფლების გამოყენების მართლზომიერება. სასამართლომ უნდა დაადგინოს საზოგადოების მიზნის შელახვა, რის შედეგადაც შეუძლებელი ხდება პარტნიორული ურთიერთობის შენარჩუნება; საზოგადოებისათვის ზიანის მიყენება; პირველ და მეორე წინაპირობას შორის მიზეზობრივი კავშირის არსებობა. გარიცხვის შესახებ სასარჩელო წარმოებისას, სასამართლოს ამოწმებს რამდენად კეთილსინდისიერად გამოიყენეს პარტნიორებმა (პარტნიორმა) გარიცხვის უფლება, ხომ არ იყო მათი გადაწყვეტილება მოტივირებული პირადი ინტერესებით, პირადი სარგებლობის ან ქონებრივი უპირატესობის მოსაპოვებლად.⁴⁶ მაგალითად, უზენაესმა სასამართლომ გარიცხვის საფუძვლად არ ჩათვალა ის ფაქტი, რომ პარტნიორმა, სხვა პარტნიორების თანხმობის გარეშე დავალების ხელშეკრულებით გადასცა თავისი წილი სხვა პირს. ასევე, სისტემატურად, შინაგან საქმეთა სამინისტროსადმი განცხადებით მიმართვა პარტნიორთა და თანამშრომლების წინააღმდეგ, ერთ-ერთი პარტნიორის მიერ. მაგრამ სააპელაციო სასამართლომ საპირისპირო გადაწყვეტილება გამოიტანა და აღნიშნული „ჩასაფრებულ საქციელად შეაფასა“.⁴⁷

ყოველი ზემოაღნიშნული მიზეზი საკმაოდ რთული დასამტკიცებელია. შესაბამისად, პრობლემურია საზოგადოებიდან პარტნიორის გარიცხვის საკითხიც. როდესაც პრობლემის სათავე მხოლოდ ერთი ადამიანია, სხვა პარტნიორებს შორის კი არსებითი უთანხმოება არ არსებობს, ამ დროს უმჯობესია სასამართლო პრაქტიკა ისე ჩამოყალიბდეს, რომ სხვა პარტნიორებს მინიჭებული ჰქონდეთ საზოგადოებისათვის „მიუღებელი“ პარტნიორის გარიცხვის უფლებამოსილება, შესაბამისი მტკიცებულებების ხარჯზე.

ბ) პარტნიორის საზოგადოებიდან გარიცხვა შენატანის განუხორციელებლობის გამო

მრავალი ევროპული ქვეყნის კანონმდებლობა, მათ შორის გერმანული კანონმდებლობის წარმოების ნამდვილობას გარკვეული წინაპირობების არსებობას უკავშირებს, რომელთა კუმულაციური ერთობლიობა იძლევა საზოგადოებიდან პარტნიორის გარიცხვის სამართლებრივ საფუძველს⁴⁸. ამ წინაპირობათა დარღვევა, როგორც წესი იწვევს გარიცხვის განხორციელების არაკანონიერებას რასაც პროცესის ანულირებამდე მიყვავართ. წინაპირობები 4 ნაწილად იყოფა: 1) სახეზე უნდა იყოს გადახდის შეყოვნება, 2) საზოგადოება ფორმის დაცვით გამოსცემს დამატებით ვადაში გა-

⁴⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2018 წლის 08 ოქტომბრის განჩინება Nსს-201-201-2018.
⁴⁷ სუს, სამოქალაქო, სამეწარმეო და ვაკოტრების საქმეთა პალატის 2009 წლის 23 თებერვლის განჩინება Nსს-1075-1245-08 შპს „არგო“-ს საქმეზე.
ბურდული/მხარობლიშვილი/მალრაძე, შებლუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება, თბილისი, 2019, 158.

დახდის მოთხოვნის და მისი (პარტნიორის) საზოგადოებიდან შესაძლო გარიცხვის განკარგულებას, 3) დამატებით ვადა უშედეგოდ გადის და ბოლოს 4) კადუცირება, ანუ გარიცხვა ფორმის დაცვით იქნება განმარტებული. ჩემი აზრით, აღნიშნული მოდელი პროცედურულად სწორად და ნაბიჯ-ნაბიჯ წარმართავს პარტნიორის გარიცხვის შესაძლებლობას.⁴⁹ აღნიშნული მოდელს ასევე წააგავს საქართველოს პრაქტიკა შენატანის განხორციელების დროს. საქართველოს კანონმდებლობის შემთხვევაშიც, შენატანის განხორციელება ხდება პარტნიორთა მიერ შეთანხმებულ ვადებში. თუ პარტნიორი დათქმულ ვადაში არ განახორციელებს შენატანის შეტანას სახეზე ვალდებულების დარღვევა, თუმცა თავდაპირველად პარტნიორებმა უნდა მოსთხოვონ ვალდებულების შესრულება და დაუწესონ გონივრული ვადა. დამატებით ვადის უშედეგოდ გასვლის შემდეგ კრებას წარმოემოხება უფლება მიიღოს გადაწყვეტილება პარტნიორის გარიცხვის შესახებ.⁵⁰ ამ დროს მთავარ სირთულეს წარმოადგენს ის, რომ აღნიშნული შენატანი სამართლიანად უზრუნველყოფდეს კაპიტალის შევსებას და არ აღინიშნებოდეს კაპიტალის ხელოვნური ზრდის ნიშნები.

გ) პარტნიორის გარიცხვის შესაძლებლობა საწესდებო კაპიტალის ხელოვნურად გაზრდის გზით

საწარმოს კაპიტალს, უაღრესად დიდი მნიშვნელობა გააჩნია კერძო სამართლებრივ ურთიერთობებში სამართალ ბრუნვისა და ბიზნესის განვითარების კუთხით. სწორედ ამგვარი გარანტიის შექმნას ემსახურება მესამე პირებთან ურთიერთობაში შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების კაპიტალი. შეიძლება ითქვას, რომ სამეწარმეო სუბიექტის კაპიტალი კაპიტალური საზოგადოების სიმყარის გარანტიასაც წარმოადგენს.⁵¹

საზოგადოების პარტნიორები უფლებამოსილნი არიან საზოგადოების საქმიანობის ნებისმიერ ეტაპზე მიიღონ გადაწყვეტილება საზოგადოების კაპიტალის გაზრდის შესახებ.⁵² უნდა აღინიშნოს, რომ კაპიტალის გაზრდა შეიძლება იქცეს პარტნიორის გარიცხვის ხელოვნურ საშუალებად. ზემოთ აღნიშნულს ადგილი აქვს, მაშინ, თუკი კონკრეტულ შემთხვევაში, უმრავლესობის მიერ უფლების ბოროტად გამოყენებას აქვს ადგილი და მაგალითად, არსებული გარემოებები ცხადყოფენ, რომ უმცირესობაში მყოფი პარტნიორი ვერ განახორციელებს დამატებით შენატანს. თუმცა ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, ცალკე მსჯელობის საგანია, რა-

⁴⁹ იქვე 158.
⁵⁰ *გუბიტაშვილი,* საკორპორაციო სამართლის კრებული II, ზემოთ სქ. 20, 165.
⁵¹ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2011 წლის 28 ივნისის განჩინება, საქმე N28/183-11, 9.
⁵² მეწარმეთა შესახებ კანონი, მე-9¹ მუხლის მე-6 პუნქტი.

მდენად აკმაყოფილებს კეთილსინდისიერების მოვალეობას პარტიორის გარიცხვის ასეთი მექანიზმის გამოყენება.⁵³

თავისუფალი კონკურენციის პირობებში, მეწარმე სუბიექტები სულ უფრო მეტ სახსრებს საჭიროებენ იმისათვის, რომ დააკმაყოფილონ თანამედროვეობის მოთხოვნები და იყვნენ კონკურენტუნარიანები ბაზარზე. „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონი ითვალისწინებს საწარმოს კაპიტალის გაზრდის შესაძლებლობას შენატანების შეტანის გზით. კერძოდ „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-9¹ მუხლის მე-6 პუნქტის „ზ“ ქვეპუნქტის თანახმად, შპს-ში კრება იღებს გადაწყვეტილებას ახალი დამატებითი შენატანების გზით საწარმოს კაპიტალის გაზრდის შესახებ. რომ რამდენადაც აღნიშნული ნორმა მიზნად ისახავს მეწარმე სუბიექტების გაძლიერებას, კონკურენტუნარიანობის შენარჩუნებას, იმდენად საფრთხილოა, რათა აღნიშნულ ნორმაზე დაყრდნობით დაუშვებლად არ იქნეს პარტიორთა უფლებები შელახული. შესაბამისად, აუცილებელია, ბალანსის დაცვა ერთი მხრივ, შემლუღული პასუხისმგებლობის საზოგადოების ინტერესებსა და მეორე მხრივ, იმ პარტიორის ინტერესებს შორის, რომლის წილიც კაპიტალის გაზრდის ხარჯზე, წილების გადაანგარიშების შედეგად პროპორციულად მცირდება.

ყველაზე მნიშვნელოვანი მოსარჩელის მტკიცების დროს არის ის ფაქტი, რომ პარტიორთა კრების გადაწყვეტილება კაპიტალის გაზრდის თაობაზე, რეალურად, საზოგადოების საჭიროებით კი არ არის განპირობებული, არამედ პარტიორთა წილის შემცირებასა და პარტიორთა საზოგადოებიდან გარიცხვას ისახავს მიზნად.

მართალია, ამგვარი მოცემულობას „მეწარმეთა შესახებ“ კანონი არ ითვალისწინებს, თუმცა, აღსანიშნავია, რომ შენატანების შეტანის გზით საწარმოს კაპიტალის გაზრდა აუცილებლობით, ან/და სულ მცირე, მიზანშეწონილობით უნდა ხასიათდებოდეს. კანონით გათვალისწინებული უფლების გამოყენების აუცილებლობა ან/და მიზანშეწონილობა ის კატეგორიებია, რომელთა დადგენის საჭიროება განპირობებულია არა კანონის დანაწესიდან გამომდინარე, არამედ უფლების ბოროტად გამოყენების პრევენციის მიზნებისათვის. ამდენად, იმ შემთხვევაში, როდესაც მოსარჩელე სარჩელის საფუძვლად იმ გარემოებაზე აპელირებს, რომ საწარმოს კაპიტალის გაზრდა მიზნად ისახავდა პარტიორების წილის შემცირებას, შესაგებლის მტკიცების საგანში სწორედ იმ გარემოებების დამტკიცების ვალდებულება შედის, რომ კაპიტალის გაზრდა აუცილებელი, ან/და სულ მცირე, მიზანშეწონილი იყო.⁵⁴

ხშირია შემთხვევები, როდესაც სადავო გადაწყვეტილება ემსახურება მხოლოდ დომინანტი პარტიორების ინტერესებს, შეამცირონ სხვა პარტიორთა წილობრივი მონაწილეობა. უფლების ბოროტად გამოყენებად უნდა ჩაითვალოს უფლებით ისეთი სარგებლობა, როდესაც არ არის გამოკვეთილი ამავე უფლების მატარებლის ინტერესი, არამედ იკვეთება მხოლოდ სხვა პირის უფლებრივი მდგომარეობის გაუარესების ინტერესი. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 115-ე მუხლის თანახმად, უფლების ბოროტად გამოყენება გულისხმობს უფლების მართოდ იმ მიზნით გამოყენებას, რომ ზიანი მიადგეს სხვას. თბილისის სააპელაციო სასამართლომ 2011 წლის 28 ივნისის განჩინებაში აღნიშნა, რომ მოსარჩელის მტკიცება იმის თაობაზე, რომ საწესდებო კაპიტალი ხელოვნურად იყო გაზრდილი არ იყო დასაბუთებული. მოწინააღმდეგე მხარის მიზანი კაპიტალის გაზრდის თაობაზე კანონშესაბამისი და ლეგიტიმური იყო, ამასთან არსებობდა აღნიშნული უფლების გამოყენების არათუ მიზანშეწონილობა, არამედ საჭიროებაც კი.⁵⁵ დასკვნის სახით, ქმედების კვალიფიკაციისათვის და იმის დასამტკიცებლად, რომ დომინანტმა პარტიორებმა საწესდებო კაპიტალი პარტიორის საზოგადოებიდან გარიცხვის გამო გაზარდეს, აუცილებელია სასამართლომ დაამტკიცოს, რომ უფლების რეალიზატორი მხოლოდ სხვის საზიანოდ მოქმედებდეს და არანაირ სარგებელს არ იღებდეს აღნიშნული ქმედებიდან.

VI. დასკვნა

დასკვნის სახით, შეიძლება ითქვას, რომ პარტიორის გარიცხვა საზოგადოებიდან უკიდურესი ღონისძიებაა და არც თუ ისე მარტივ პროცედურებთან არის დაკავშირებული. საბოლოო ჯამში, მტკიცების ტვირთი ხშირ შემთხვევაში სასამართლოს ეკისრება და სწორედ მან უნდა განსაზღვროს პარტიორთა ქცევაში, მართლა არსებობდა თუ არა ისეთი ქმედება, რომელიც ხელს შეუშლიდა საზოგადოების ნორმალურ მუშაობას და პარტიორთა შორის ნდობის არსებობას.

პირველ რიგში, ნაშრომში გამოიკვეთა წესდების მნიშვნელობა, როგორც პარტიორთა დაცვის ერთ-ერთი საშუალება. იგი არ უნდა წარმოადგენდეს მხოლოდ ფორმალურ დოკუმენტს, მისი გამართულობა სამომავლოდ შეიძლება პრობლემის აცილების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი გახდეს. მეორე მნიშვნელოვანი საკითხი არის ის, რომ საზოგადოების დაფუძნების დროს, აუცილებელია, რომ ყველა პარტიორი ანალიზებდეს იმ პასუხისმგებლობას, რაც მას მომავალში დაეკისრება და მზად იყოს ყველა იმ ვალდებულების შესასრულებლად, რაც მოგების მიღებაში დასჭირდებათ, საბოლოოდ წარმატებული კომპანიის ფორმირების მიზნით. ისევე როგორც, ნებისმიერ ურთიერთობაში, პარტიორულ ურთიერთობაშიც დიდი მნიშვნე-

⁵³ მუბიტაშვილი, საკორპორაციო სამართლის კრებული II, ზემოთ სქ. 20, 147.

⁵⁴ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2011 წლის 28 ივნისის განჩინება, საქმე N28/183-11, 10.

⁵⁵ იქვე 10.

ლობა აქვს მათ მიერ ნაკისრი ვალდებულების პირწმინდად შესრულებას, კეთილსინდისიერებისა და ერთგულების მოვალეობის დაცვით, კომპანიაში კონფლიქტის თავიდან აცილების მიზნით.

იქედან გამომდინარე, რომ კანონი არ ადგენს პარტნიორის გარიცხვის შესაძლებლობის ჩამონათვალს, მნიშვნელოვანია, რომ სასამართლო პრაქტიკა სწორად ჩამოყალიბდეს ისე, რომ არ შეილახოს როგორც ნომინალური ასევე დომინანტი პარტნიორის უფლებები. ხშირ შემთხვევაში, საზოგადოებაში მსუბუქი კონფლიქტის არსებობის დროს პრაქტიკა მიუთითებს წარმომადგენლის საჭიროებაზე და ამ გზით კომუნიკაციაზე, რაც საკმაოდ გამართლებულია, ვინაიდან ზოგჯერ საწარმოში არ დგას პარტნიორის გარიცხვის აუცილებლობა და საკითხი შეიძლება წარმომადგენლის დანიშვნით გადაწყდეს, მაგრამ ზოგიერთ შემთხვევაში, პარტნიორის გარიცხვა შესაძლოა გამართლებული იყოს საწარმოს მიზნებიდან გამომდინარე, ვინაიდან ყოველდღიური კონფლიქტისა თუ ვალდებულებების დარღვევა საწარმოსა და მის თანამშრომლებზე უარყოფითად

აისახება, რაც აფერხებს მის გამართულად მუშაობას, ამ დროს კი შესაძლებელია წარმოიშვას ისეთი პრობლემები, რომ საწარმომ ვეღარ შეძლოს ნორმალურად ფუნქციონირება და დღის წესრიგში დადგეს მისი ლიკვიდაციის პროცესის განხილვა. შესაბამისად შესაძლებელია უკიდურესი ღონისძიების გამოყენება, უკეთესიც კი იყოს ამ დროს, თუმცა ამ შემთხვევაში საჭიროა მყარი დასაბუთება და ქმედების მიზანშეწონილობა. ამ დროს უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია, გარიცხული პარტნიორის წილის კომპენსაციის საკითხი. საზოგადოებიდან პარტნიორის გარიცხვის სამართლებრივ შედეგს წილზე საკუთრების უფლების ჩამორთმევა წარმოადგენს, შესაბამისად არ უნდა მოხდეს მისი კონსტიტუციით დაცული უფლების შელახვა და გარიცხული პარტნიორი, შესაბამისად კომპენსირდეს კომპანიაში თავისუფალი სახსრების არსებობის საფუძველზე.

სოფიკო ხიდუშელი